

Wilma Kempinga

K

Kunsthistoricus Wilma Kempinga begint de lezingen die ze door het hele land geeft steevast met een quiz. Ze laat foto's zien van prachtige oude schoolgebouwen en stelt de vraag: 'Staat hij er of staat hij er niet?' Haar toehoorders zijn altijd stomverbaasd als ze zien welke architectonische parels zijn afgebroken.

Voorkomen dat nog meer scholen worden gesloopt door slim te renoveren, dat is wat Kempinga wil bereiken met de stichting Mevrouw Meijer, die ze in 2009 met architect Tjeerd Wessel oprichtte. De naam komt van het kinderboek *Mevrouw Meijer, de merel* van Wolf Erlbruch. Deze merel maakt zich voortdurend zorgen om niets, tot ze op een dag een vogeltje vindt. Ze voedt het, leert het vliegen en bloeit zelf ook op.

Kempinga zag een analogie met scholen, die zich soms verliezen in getob over hun huisvesting in plaats van zich bezig te houden met de essentie: het kind. Ze kreeg het idee om hen te ondersteunen bij (ver) bouwprojecten.

Een van de scholen die de stichting ondersteunde, was vakschool Nimeto in Utrecht. Onder begeleiding van Mevrouw Meijer werd die door architect Maarten van Kesteren verbouwd. Het vernieuwde gebouw won afgelopen jaar talloze architectuurprijzen, van de Gouden Piramide – de rijks prijs voor inspirerend opdrachtgeverschap – tot de Utrechtse Rietveldprijs.

Op 7 december kwam daar de prestigieuze Abe Bonnema Prijs voor jonge architecten bij. Het juryrapport benadrukt de 'belangrijke rol' die Mevrouw Meijer in het project speelde, met Kempinga als drijvende kracht achter de ideële organisatie. Wie is zij, en wat behelst de 'methode-Mevrouw Meijer'?

K Kempinga (56) groeit op in Harkstede, een dorp ten westen van Groningen, waar ze onderwijs krijgt in een jarenzeventig school met kenmerkende zitkuil, houten kozijnen en plavuizen op de vloeren. Die school werd later gesloopt, waarna een groot onderwijscomplex verrees aan de rand van het dorp; precies wat Kempinga wil tegengaan met haar stichting.

Haar interesse in schoolarchitectuur wordt gewekt als ze in 2003 als projectleider onderwijs in de stadsvernieuwingswijk Hoogvliet Rotterdam meewerkt aan de bouw van 'Schoolparasites': betaalbare, mooie paviljoens, door jonge architecten ontworpen als alternatief voor standaard noodlokalen.

Ze bedenkt dat ontwerpers wellicht ook gedateerde schoolgebouwen kunnen aanpakken. In Nederland staan vijfduizend naoorlogse schoolgebouwen die toe zijn aan vernieuwing, maar waarvoor sloop dreigt, omdat deze gebouwen na veertig jaar boekhoudkundig zijn afgeschreven. Nieuwbouw wordt gezien als de logische oplossing, met een 'duurzaam' gebouw in het verschiet.

Een 'klassieke drogredenering', aldus Kempinga, want bestaande ruimtelijke kwaliteiten – solide draagconstructie, ruime lokalen – en materialen gaan verloren, terwijl een

Vakschool Nimeto, gerenoveerd met hulp van Mevrouw Meijer.

Foto's Guus Dubbelman

Prijswinnende redder van oude schoolgebouwen

Vijfduizend naoorlogse scholen dreigen te worden vervangen door nieuwbouw. Veel afgeschreven gebouwen kunnen beter worden opgeknapt, is de overtuiging van Wilma Kempinga. De renovaties die haar stichting Mevrouw Meijer bewerkstelligt winnen talloze architectuurprijzen. Wat is haar methode?

Door **Kirsten Hannema**

gigantische berg CO₂ vrijkomt. Ze onderzoekt plattegronden van scholen die in de jaren zestig en zeventig zijn gebouwd en ontdekt dat nieuwe onderwijsmethoden daar prima in passen. Dat wordt de belofte van haar stichting: dat je met ontwerp elke school energetisch en onderwijskundig bij de tijd kunt brengen.

I In Haarlem, waar plannen voor sloop en nieuwbouw van veertien scholen liggen, stapt ze op de wethouder onderwijs af. Hij geeft Kempinga de kans om haar renovatiemethode in praktijk te brengen. Ze vraagt drie architecten die nog nooit een school ontwierpen om een plan te maken.

Op die manier wil ze jong ontwerp-talent een kans bieden om de gesloten scholenbouwmarkt te betreden. Door de eisen die bij aanbestedingen aan referenties en omzet worden gesteld, is het voor beginnende bureaus moeilijk om een opdracht te krijgen. De school beslist of en welk plan uiteindelijk wordt uitgevoerd.

'Wilma herkent kwaliteiten in

gebouwen en ontwerpers, en weet die twee goed te matchen', zegt architect Gus Tielens, die met haar bureau Korth Tielens basisschool De Molenwiek in Haarlem renoveerde. Zo wist Kempinga dat architect Maarten van Kesteren zelf graag bouwt, waarop ze hem koppelde aan vakschool Nimeto, waar onder meer schilders en restaurateurs worden opgeleid. Hij timmerde samen met hen het meubilair.

Henk Vermeulen, directeur van Nimeto, leerde Kempinga kennen als 'een paradijsvogel die van mooie dingen houdt'. 'Het eerste dat me opviel, was haar bontgekleurde jas, die me aan het denken zette: wie willen wij als school zijn? En wat voor gebouw hoort daarbij?'

K Kempinga begint elk project met taart voor alle betrokkenen. 'Ze maakt er een feestje van', zegt Vermeulen. Tegelijkertijd voert ze een serieuze agenda. Ze neemt een deskundige mee die de kosten voor renovatie en sloop-nieuwbouw berekent en daarnaast de CO₂-uitstoot van

beide opties vergelijkt. Met harde cijfers toont ze aan: transformatie is goedkoper en beter voor het klimaat.

Vermeulen: 'Wat ik zo leuk vind, is dat Wilma na vele keren haar neus stoten nog net zo bevlogen is. Ze kan niet begrijpen dat mensen een gebouw platgooien en opnieuw beginnen. Elke keer windt ze zich daarover op, ze betoogt hoe zonde het is. Ik deel die verbijstering, maar herken ook het realisme van een directeur huisvesting, die denkt vanuit een spreadsheets.'

Kempinga kreeg het idee om Vermeulen te vragen als voorzitter van de stichting; hij biedt de ingang vanuit het onderwijs die ze tot nog toe miste. Het helpt. De bouw is een trage branche, projecten kennen een lange aanlooptijd. Van Mevrouw Meijer is tot nu toe pas een handvol projecten gerealiseerd, maar voor komend jaar staan renovaties op stapel in Best, Bennebroek, Velsbroek, Oegstgeest en Roermond. Tegenover gesloopte parels kan Kempinga steeds meer gerenoveerde architectonische juweeltjes stellen.

3x

GERENOVEERDE SCHOLEN MET ONDERSTEUNING VAN MEVROUW MEIJER

■ **Basisschool De Molenwiek, Haarlem.** Bureau Korth Tielens renoveerde en voegde een aanbouw toe, die de school een nieuw gezicht geeft naar het aangrenzende Molenpark.

■ **Mbo-vakschool Nimeto, Utrecht.** Architect Maarten van Kesteren kwam op het briljante idee om de ongebruikte kelders om te bouwen tot lichte lesruimtes, door gaten in de vloeren te maken. Op die manier hoefde niet te worden bijgebouwd.

■ **Basisschool Piramide Boerhaave, Haarlem.** Kleinschalige verbouwing waarbij een ongebruikte binnenplaats door architect Serge Schoemaker is omgetoverd in een multifunctionele aula.

Foto Hannah Anthyisz